

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก

กรุงเทพมหานคร

Public participation in developing Phadungphan Phatthana Community,

Nong Chok District, Bangkok

มารุต มะมา

รองศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ จันทิพย์

ศาสตราจารย์ ดร.วรภรณ์ จุลปานนท์

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสถานะการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร 2. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร 3. เพื่อศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการตนเองในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร 4. เพื่อศึกษาขีดความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นประธาน รองประธาน คณะกรรมการ และประชาชนในชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงศึกษาจากเอกสาร หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อทำความเข้าใจ

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน ในส่วนของสถานะและระดับการมีส่วนร่วมจะมีจำนวนมากในสถานะการมีส่วนร่วมในระดับพื้นฐานและเมื่อระดับและสถานะของการมีส่วนร่วมยิ่งสูงขึ้นมากไปเท่าไรจำนวนประชากรจะยิ่งลดน้อยลง ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชนนั้น พบว่าในชุมชนมีการตระหนักถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนจนนำไปสู่การพูดคุย จัดการประชุมเพื่อหารือร่วมกันถึงวิถีทางและแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนจนนำไปสู่การกำหนดวิธีและร่วมกันวางแผนร่วมกัน ในด้านความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน พบว่าในชุมชน โดยเฉพาะ คณะกรรมการชุมชนมีการตระหนักถึงความเข้มแข็ง มีการตระหนักถึงศักยภาพของชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจหรือการระดมงบประมาณในการที่จะดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมและความรู้ในการที่จะนำมาแก้ไขปัญหาในชุมชน

คำสำคัญ : ชุมชน, การมีส่วนร่วม, การจัดการตนเองของชุมชน

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พัฒนาการของรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทยได้มีการตระหนักและให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ และมุ่งกระจายอำนาจต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น รัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทย ได้ค่อยๆ มีการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 อำนาจหน้าที่ รัฐธรรมนูญ 2560 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการปกครองตนเอง ครอบคลุมถึงกิจการต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น การศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม การพัฒนาชุมชน ฯลฯ โดยอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายทั่วไป และอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะ ในด้านทรัพยากร รัฐธรรมนูญ 2560 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการเก็บภาษีอากรท้องถิ่น รายได้จากทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายได้จากบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรายได้อื่นๆ ที่กฎหมายบัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิได้รับ และได้มีการเพิ่มการกำกับดูแลเข้ามา รัฐธรรมนูญ 2560 กำหนดให้ส่วนกลางมีอำนาจกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารกิจการ โดยมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามกฎหมาย ทั้งนี้หลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการกำกับดูแลและการปกครองตนเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจกลายเป็นวาระนโยบายที่สำคัญในประเทศไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มศักยภาพในพื้นที่ท้องถิ่นและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในระดับรากหญ้า

มีความพยายามในการที่จะผลักดันการปฏิรูปเพื่อเพิ่มความเป็นอิสระทางการคลังของรัฐบาลท้องถิ่น ช่วยให้อำนาจท้องถิ่นสามารถสร้างรายได้ในท้องถิ่น และลดการพึ่งพาการโอนจากส่วนกลาง มีความพยายามที่จะพัฒนารอบกฎหมายที่แข็งแกร่งซึ่งกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของรัฐบาลท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็ปกป้องความเป็นอิสระของรัฐบาลท้องถิ่นจากการแทรกแซงทางการเมือง

ในขณะเดียวกันภาครัฐก็มีการส่งเสริมให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ให้กับประชาชน และสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง โดยคาดหวังเพื่อการพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของประชาชนนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจเพื่อการพัฒนา เพราะในการทำความเข้าใจเพื่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ สังคม และชุมชนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องต้องคำนึงถึงการใช้กระบวนการต่างๆ ที่เหมาะสมในการที่จะสื่อสารและแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจของการพัฒนาจากหน่วยงานภาครัฐ ไปสู่ประชาชนที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนานั้น และสิ่งที่ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อการส่งเสริมและผลักดันให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับรู้จนกระทั่งเกิดเป็นความเข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสมนั้น ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอาศัยกระบวนการที่หนึ่งซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในประเทศที่ปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย นั่นคือ การมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะถือว่าเป็นกระบวนการที่มีส่วนช่วยให้การทำความเข้าใจตลอดจนการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นไปได้อย่างสะดวกขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า

ความเข้มแข็งของชุมชนจะเกิดขึ้นได้ หากประชาชนที่อาศัยในชุมชนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข่าวสาร พุดคุย แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความคิดและมุมมองระหว่างกัน ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนในชุมชน จะเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการผลักดันและขับเคลื่อนศักยภาพภายในชุมชนให้นำไปสู่การเป็น ชุมชนเข้มแข็ง กล่าวคือเป็นจุดที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งอันจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนสู่การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชุมชนของตนเอง (จินตวีร์ เกษมสุข,2557)

แต่กระนั้นชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มีการประสบปัญหาของการเข้ามามีบทบาทร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อมูลจากประชาชนที่ส่งผ่านไปยังผู้เสนอ นโยบาย หรือโครงการต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่กำหนด นโยบาย หรือผู้ที่เสนอโครงการนั้นๆ ได้ทราบถึงธรรมชาติ และแนวคิดของสังคมปัญหาข้อมูลทางเทคนิคเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นประเด็นสนใจจากผู้เสนอ โครงการที่ส่งผ่านไปยังประชาชน ปัญหาการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความเชื่อระหว่างประชาชนกับผู้กำหนดนโยบาย หรือผู้เสนอโครงการ และปัญหาข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนผู้สนใจจะต้องได้เข้าสู่กระบวนการ ตัดสินใจ การเปิดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในชุมชนผดุงพันธ์พัฒนาเพื่อที่จะร่วมกันระดมความคิดเห็นและความต้องการ ในการที่จะพัฒนาและแก้ไขปัญหาในชุมชนไปในทิศทางที่ลดน้อยถอยลง จึงเป็นแรงจูงใจในการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ที่การเข้ามามีบทบาทร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนนั้นมีจำนวนน้อยลง เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่เกิดจากการวิจัยในครั้งนี้ มาพัฒนาและสร้างการมีบทบาทร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้มีมากขึ้น เพื่อสร้างพลังในการผลักดัน ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานะการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการตนเองในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาขีดความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตเนื้อหา

เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เพื่อผลักดันการแก้ไขปัญหาของชุมชน

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาในพื้นที่ของชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากร

ประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มประชาชนในชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

1.4.4 ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่ 30 กันยายน 2566 – 1 พฤษภาคม 2566

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสถานะของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
2. ทำให้ทราบถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
3. ทำให้ทราบถึงการจัดการตนเองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร
4. ทำให้ทราบถึงขีดความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวิจัยดังนี้

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในชุมชนท้องถิ่น

ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในชุมชนท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในชุมชน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ประชาชนในชุมชนใช้เพื่อแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองในชุมชน เช่น การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งท้องถิ่น การบริจาคเงินให้กับองค์กรชุมชน การสมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน เป็นต้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองในชุมชนมีความสำคัญต่อระบอบประชาธิปไตยในระดับชุมชน เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในชุมชนช่วยให้ประชาชนในชุมชนมีอำนาจในการกำหนดนโยบายสาธารณะในชุมชนและตรวจสอบการทำงานของผู้นำชุมชน

การมีส่วนร่วมการเมืองในชุมชนท้องถิ่น ประชาชนสามารถมีวิธีการ เข้าร่วมได้ 3 ฐานะ ได้แก่

1. ฐานะผู้ส่งเสริม

คือหมายถึงการเกิดการเข้าร่วมและการทำงานของบุคคลหรือกลุ่มในชุมชน ที่มุ่งหวังสนับสนุนหรือส่งเสริมแนวคิด เป้าหมาย หรือสิ่งที่มีประโยชน์สำหรับชุมชนเอง การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งเสริมมักเน้นการทำงานเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงบริบทการเมืองหรือสังคมที่ดีขึ้นในชุมชน

2. ฐานะผู้รับบริการ

คือ การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามาใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการจัดการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบริการหรือโครงการที่มีผลต่อพวกเขาในฐานะผู้รับบริการ รูปแบบการมีส่วนร่วมนี้มักเกี่ยวข้องกับทำให้บริการด้านสาธารณสุข การศึกษา การพัฒนาชุมชน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

3. ฐานะผู้ตรวจสอบ

คือ บทบาทและกิจกรรมที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานและการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือบริการต่าง ๆ ที่มีผลต่อชุมชน รูปแบบนี้มักมีลักษณะการตรวจสอบโครงการหรือบริการที่มีการใช้งบประมาณหรือทรัพยากรต่าง ๆ โดยมีผู้รับบริการหรือสมาชิกในชุมชนมาตรวจสอบ หรือรายงานความเห็นหรือปัญหาที่พบ ช่วยให้เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่ถูกต้องในการพัฒนาชุมชนของผู้นำในชุมชน

การมีส่วนร่วมเป็นการพัฒนาที่สนับสนุนชาวบ้านช่วยเหลือตนเองได้ และสร้างการมีส่วนร่วมของชาวบ้านเน้นให้ชาวบ้านมีส่วนในการพัฒนาของสังคมสมัยใหม่

รูปแบบของการมีส่วนร่วม

รูปแบบขั้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าจำนวน ประชาชนที่เข้า มีส่วนร่วม ในแต่ละรูปแบบจะแปรผกผันกับระดับของการมีส่วนร่วม(ชนวรรณ พรหมพิตร, 2559)กล่าวคือถ้ารูปแบบการมีส่วนร่วมตามจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมมีจำนวนมากรูปแบบการมีส่วนร่วมนั้นจะยิ่งอยู่ในระดับต่ำ และยิ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะยิ่งลดลงตามลำดับ ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำไปสูงได้แก่

1. รูปแบบการให้ข้อมูล

เป็นระดับที่ต่ำที่สุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงาน โดยการนำเสนอข้อมูลและข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหรือปัญหาที่กำลังพิจารณา ส่งผ่านสู่ประชาชนในรูปแบบของการให้

การมีส่วนร่วมในระดับการให้ข้อมูลเป็นระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ต่ำที่สุด แต่เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้ภาครัฐและเอกชนสามารถเข้าใจปัญหาและความต้องการที่แท้จริง

2. รูปแบบการเปิดรับฟังความต้องการของประชาชน

ระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก มีการรับข้อมูลย้อนกลับจากประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงเจตจำนงค์ แนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ มักจะเป็นการสำรวจความคิดเห็นและการบรรยายให้ความรู้โดยมีการตั้งคำถามได้ในประเด็นที่สงสัย (สุทธิพันธ์ อรัญญาวาส 2561)

3. รูปแบบของการร่วมให้คำปรึกษาหารือ

เป็นการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการเจรจาอย่างเป็นทางการเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าตลอดจนระบุประเด็น หรือข้อสงสัยต่างๆ สำหรับแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น (สุวดี ไกรสกุล,จุฑาภรณ์ คงรักย์กวิน,2560)

4. รูปแบบการวางแผนร่วมกัน

มีขอบเขตไปถึงการร่วมมือกันในการวางแผนการดำเนินงานและการรับผลการดำเนินงานร่วมกันซึ่งจะมีประเด็นความซับซ้อน ความหลากหลายทางความคิดตลอดจนมีข้อโต้แย้งมากมายสำหรับแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาขัดแย้งร่วมกัน (ศุภวิชญ์ มีศิริพันธ์,กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์,2564)

5. รูปแบบการร่วมปฏิบัติ

เป็นระดับที่สูงกว่าระดับการวางแผนร่วมกันระดับที่ผู้ดำเนินการกับประชาชน ร่วมกันดำเนินโครงการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. รูปแบบการร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผล

ในระดับนี้จะมีประชาชนเข้าร่วมน้อย แต่เป็นขั้นตอนที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานเป็นอย่างมาก แนวทางในการดำเนินการในระดับนี้คือการจัดตั้ง คณะกรรมการติดตามและประเมินผลที่มาจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

7. รูปแบบการควบคุมโดยประชาชน

เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วม โดยประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหา หรือความต้องการที่มีอยู่ เช่น การลงประชามติ

ดังนั้นแล้วการมีส่วนร่วม จึงเป็นอำนาจในการตัดสินใจเข้าร่วมกระบวนการที่ อาศัยความพร้อมเพรียงกัน เพื่อสร้างพื้นที่ทางด้านการทำงาน และจิตใจที่จะมุ่งไปสู่ ความสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้ และเป็นการทำงานที่ประชาชนในชุมชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางและผลลัพธ์ของการพัฒนาชุมชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การระบุปัญหาและความต้องการ การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะจะช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ความหมายการมีส่วนร่วมมิติอื่นๆ

ความหมายของการมีส่วนร่วมในหลายมิติที่มีความแตกต่างไปจากมิติข้างต้นคือ

1 การมีส่วนร่วมในมิติของความลึก

การเข้ามามีส่วนได้เสียของประชาชนเข้มข้นและครอบคลุมทุกมิติของกระบวนการตัดสินใจ ไม่ได้เป็นเพียงการมีส่วนร่วมเพียงรูปแบบหรือวิธีการเท่านั้น แต่หมายถึงการมีส่วนร่วมที่ประชาชนมีบทบาทอย่างแท้จริงในการกำหนดทิศทางและผลลัพธ์ของการตัดสินใจ (วราคม ยิ้มน้อย, 2549)

2 การมีส่วนร่วมในมิติของความกว้าง

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่กว้างขวางไปสู่ทุกกลุ่มเป้าหมายและทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ได้จำกัดเฉพาะกลุ่มคนหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท

คือการที่ประชาชนในพื้นที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมตรวจสอบผลสัมฤทธิ์จากโครงการพัฒนาตลอดจน ยังเกี่ยวข้องกับการที่จะประเมินผลการดำเนินงานด้วย

4 การมีส่วนร่วมในชุมชน

หมายถึงการที่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนจะมีทั้งสิทธิ์ และหน้าที่ ที่จะเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชน โดยจะมีการสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่างๆ ภายในชุมชนเพื่อการระดมสรรพกำลังในท้องถิ่น และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาใหม่ๆ

5 การมีส่วนร่วมแบบกระบวนการดำเนินการอย่างแท้จริง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยประชาชนมีบทบาทอย่างมีความหมายในการกำหนดทิศทางและผลลัพธ์ของการตัดสินใจนั้น

ปัจจัยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

การจะเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนถูกแบ่งออกเป็น 2 ประการ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ

จากสภาพความเป็นจริงของประชากรที่อยู่ในชุมชน การจะเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่นๆ นั้น จะมีเหตุผลอยู่บางประการ คือ การมองเห็นว่าตนจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เกิดสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม

แม้ว่าประชากรที่อยู่ในชุมชนจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ไม่อาจจะเข้ากิจกรรมได้เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการเข้าร่วมหรือเข้าร่วมแล้วไม่ได้รับผลตามที่คาดหวังไว้ เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมกันนั้น ไม่ได้มีการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่นภาวะผู้นำ กฎระเบียบ แบบแผน ลักษณะการทำงาน และเงื่อนไขการเข้าร่วม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนท้องถิ่น โดยการให้โอกาสประชาชน เป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดปัญหาและความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง จะสามารถพัฒนาทักษะความสามารถของประชาชนในชุมชนต่อปัญหาต่างๆ ทั้งทักษะภูมิปัญญา ทักษะความรู้ ความสามารถ และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพที่

สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทในพื้นที่ได้ ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และการพัฒนาอย่างเป็นอิสระไม่ว่าจะเป็นการทำงานในรูปแบบของกลุ่มหรือองค์กรชุมชน ที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจนเนื่องจากเป็นพลังและปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้การพัฒนาต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้

แนวคิดการจัดการตนเองของชุมชน

การจัดการตนเองของชุมชน เป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานว่าชุมชนสามารถจัดการกับปัญหาตนเองได้ และสามารถจัดความสัมพันธ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน อยู่บนพื้นฐานของความอิสระทั้งความคิด การแสดงออก และองค์ความรู้ ที่ถูกถ่ายทอด โดยถ่ายทอดมาในรูปแบบของภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ประสบการณ์ของชุมชนเอง ซึ่งอาจปรากฏออกมาในรูปแบบแผนงานหรือโครงการของชุมชน

ความหมายของการจัดการตนเองของชุมชน

ความหมายเกี่ยวกับการจัดการตนเอง เดคเคอร์ (1982, อ้างถึงใน ชนินทร์ เวสสินนท์, 2549, น. 41) ได้ให้ความหมายของ การจัดการตนเองว่าต้องไม่ได้เกิดขึ้นจากการถูกควบคุมโดยกลุ่ข้อบังคับที่ถูกลงโทษ โดยภาครัฐแต่ให้ความสำคัญกับการกระทำกิจกรรมของสังคมที่เป็นชุมชนท้องถิ่น (Local Actions) และมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม ที่จะนำไปสู่ระบบการสรรค์สร้างรูปแบบและโครงสร้างที่ จัดระเบียบขึ้น

Nakagawa-Kogan & Betrus (1984, อ้างถึงใน ชุตินธร เรียนแพง, 2548, น. 17) การจัดการตนเองมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) การรู้คิด (Cognitive) ทฤษฎีกาย-จิต (Psychophysiological) ซึ่งหัวใจสำคัญของการจัดการตนเอง คือ หลัก ของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และทฤษฎีกาย-จิต เนื่องจากเชื่อว่าสามารถเรียนรู้ได้หากมีการ เสริมแรงอย่างมีระบบขององค์กรและการปกครองในปัจจุบันให้สามารถร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยไม่ต้องให้ใครมาวางแผนให้ ผู้นำปรากฏตัวขึ้น ขึ้นอยู่กับว่าใครว่างอยู่ และใครมีข้อมูลที่ พอเพียง ซึ่งจะบรรลุผลก่อนที่ภาครัฐจะเข้ามา คำนึงการ

คานเฟอร์ และ โกลด์สไตน์ (1981, อ้างถึงใน ชุตินธร เรียนแพง, 2548, น. 17) การปฏิบัติ การจัดการตนเองต้องมีส่วนร่วมกันทั้ง กาย จิต และสังคม โดยใช้ปัญหาเป็นแรงผลักดันให้เกิด การระเหยิบใหม่ โครงสร้างขององค์กรที่มีอยู่นั้นเป็นสิ่งชั่วคราว หากแต่จะมีผู้คนมารวมตัวกันและ รวบรวมทรัพยากรเพื่อสร้างสรรค์โครงการใหม่ ๆ มาปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ และกระบวนการจัดการ

โดยสรุปแล้วการจัดการตนเองของชุมชนคือกระบวนการที่ชุมชนหรือชาวบ้านในพื้นที่หนึ่งจะรับผิดชอบในการบริหารจัดการและพัฒนาชีวิตของพวกเขาเอง โดยไม่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานหรือรัฐบาลภายนอกในการดำเนินงาน กระบวนการนี้มีลักษณะการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจของชุมชนเองในการกำหนดแผนการจัดการและการพัฒนา ดังนั้น สมาชิกในชุมชนมักมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการตนเองของชุมชน

องค์ประกอบของการจัดการตนเอง

การจัดการตนเองของชุมชนเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายอย่างที่ช่วยให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการและพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบหลักที่เป็นส่วนสำคัญของการจัดการตนเองของชุมชนประกอบด้วย:

การมีส่วนร่วมของชุมชน: ชุมชนมีความรู้และความเข้าใจในความต้องการและปัญหาของตนเอง และมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับแผนการพัฒนาและการดำเนินงาน

1. การวางแผนและการตัดสินใจ: ชุมชนมีการวางแผนก่อนการกระทำ โดยรวมถึงการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น การแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาโครงการ
2. การบริหารจัดการทรัพยากร: ชุมชนบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ของตนเอง เช่น ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์
3. การสร้างความรับผิดชอบ: ชุมชนสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อคนในชุมชน โดยเน้นการดำเนินการในทางที่ดีและยั่งยืน
4. การสร้างความโปร่งใส: ชุมชนสร้างความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงาน เพื่อให้สมาชิกทุกคนสามารถเข้าใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการตรวจสอบได้อย่างชัดเจน
5. การสร้างความโปร่งใส: ชุมชนสร้างความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงาน เพื่อให้สมาชิกทุกคนสามารถเข้าใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการตรวจสอบได้อย่างชัดเจน

แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานของชุมชน ที่ถือว่าเป็นฐานของการจัดการตนเองของชุมชนที่สำคัญคือ

1. การเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดเพราะการเรียนรู้จะนำไปสู่ ความตระหนักถึงปัญหาที่ชุมชนประสบอยู่และสามารถแก้ไขได้ด้วยพลังของคนในชุมชนเอง การเรียนรู้จึงเป็นการเพิ่มอำนาจ (empowerment) ให้แก่คนในชุมชนโดยตรง ผ่านกระบวนการ เรียนรู้ที่มีทั้งรูปแบบการอบรมอย่างเป็นทางการและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเวทีพูดคุยอย่างไม่เป็น ทางการภายในชุมชน เพื่อค้นหาปัญหาและความต้องการจริง ๆ ของชุมชนเองแล้วหาแนวทางการ ท างานที่จะจัดการปัญหาที่เหมาะสมร่วมกัน

2. เวทีประชาคม เป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการตัดสินใจและก าหนดแนวทางใน การแก้ไขปัญหา ชุมชนจึงควรมีการท ำประชาคมกันอย่างสม่ำเสมอ 1-2 ครั้ง/เดือน เพื่อการพูดคุย ที่ ไม่เป็นทางการทุกคนมี โอกาสได้พูดและรับฟังเสียงของทุกคนเพื่อร่วมมือกันในการหาทางแก้ไขปัญหา

3. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมเป็นรากฐานสำคัญที่จะยอมรับว่า แต่ละคนในชุมชนมีสิ่ง ที่มีความสำคัญที่จะให้และเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมได้ การที่มีส่วนร่วม ก็เพราะตระหนักว่าเรามีสิ่งที่จะ ให้แก่ส่วนรวมไม่ว่าสิ่งนั้นจะเล็กน้อยหรือสำคัญมากน้อยเพียงใดก็ตาม ซึ่งเกิดจากการได้เรียนรู้จนเข้าใจปัญหา และเป้าหมายของชุมชนท ำให้อยากมีส่วนร่วมในการจัดการ กับปัญหานั้น ๆ

4. พลังสามัคคีและความผูกพันกันของคนในชุมชน ความสามัคคีเกิดจาก ความสัมพันธ์ที่ดีของคน ใน ชุมชน ทั้งความสัมพันธ์แนวตั้งเช่น แบบเครือญาติตามลำดับอาวุโส และ แบบอุปถัมภ์กับความสัมพันธ์

แนวราบเป็นความสัมพันธ์ฐานความเสมอภาคมีความสนใจหรือ ผลประโยชน์ร่วมกันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว
เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ แต่หากแม้มีฐานของความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างต่างกันก็ไม่ประสบ
ปัญหาในการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ

5. ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการจัดการชุมชนท้องถิ่นทั้งที่เป็น ทางการและไม่เป็น
ทางการผู้นำมีบทบาทสำคัญมากในการขับเคลื่อนคนและงานไปสู่เป้าหมายด้วยการทำงานหนัก โปรงใส มี
วิสัยทัศน์ เป็นธรรมและมีความอดทนสูง

จากแนวทางการแนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานของชุมชนเพื่อการจัดการตนเองของชุมชนที่กล่าวมา
ข้างต้น การเอาชุมชนที่เป็นฐานรากสำคัญของประเทศเป็นตัวตั้งเพื่อหาแนวทาง ปฏิรูปที่เหมาะสมโดยให้ชุมชน
ท้องถิ่นจัดการตนเองในทุกด้านที่มีความพร้อมทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม การศึกษาความเสมอภาคความเป็นธรรม
สิ่งแวดล้อมทรัพยากรและวัฒนธรรม เพื่อให้การแก้ปัญหา ตรงกับความต้องการของชุมชนและเมื่อชุมชนจัดการ
ตนเองด้วยการเรียนรู้จากการกระทำของตนเอง ได้แล้ว ชุมชนจะเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

แนวคิดการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง

ประเวศ วะสี(2553) ซึ่งได้ให้ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง ไว้คือ การที่สมาชิกใน ชุมชนมีความสามารถ
บริหารจัดการในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถพัฒนาศักยภาพของคน ในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ
และภาวะวิกฤตต่างๆ ความเข้มแข็งของชุมชนเกิดจากคนที่มี วัตถุประสงค์ร่วมกันเข้าร่วมคิด ร่วมทำมีการเรียนรู้
ร่วมกันในการปฏิบัติ ความร่วมมือกันในชุมชนจะ ทำให้มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ลักษณะ “ความเป็น
ชุมชน” (Civility) โดยความเข้มแข็ง ไม่ได้หมายถึง เฉพาะชาวบ้านเท่านั้นแต่ยังหมายความรวมถึง องค์กรต่างๆ
ทุกชนิด ซึ่งดำเนินการเป็นไปในทางเดียวกัน

ชุมชนเข้มแข็งจึงเป็นชุมชนที่ตระหนักถึงศักยภาพของตน สามารถรวบรวมและดึงเอาทุนทางสังคมและ
ทรัพยากรอันหลากหลายที่ตนมีอยู่มา เป็นฐานของการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ โดยการแก้ไข ปัญหา
ต่างๆนั้นจะเริ่มจากชุมชนเอง มีความสามารถในการรับมือและฟื้นคืนตัวเองจากความท้าทายและสภาวะวิกฤติต่างๆ
โดยมีความคาดหวังที่จะกลับคืนสู่สภาวะปกติหรือการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นอย่างรวดเร็ว ความเข้มแข็งของชุมชนนี้
ส่งผลให้ชุมชนมีความสามารถในการทำความเข้าใจและปรับตัวตามสถานการณ์และมีแผนการที่เหมาะสมในการ
ตอบสนองต่อวิกฤติและสถานการณ์ฉุกเฉิน นอกจากนี้ยังสามารถสร้างความเชื่อมั่นและความสามารถในการ
ทำงานร่วมกันในชุมชนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (สุริดา บัวสุขเกษม,2554)

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

การสร้างความเข้มแข็งบนฐานแห่งการพัฒนาชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การที่คนในชุมชน
รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนโดยมีการเรียนรู้การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชนจนเกิดการ
เปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมภายใน ซึ่งส่งผลกระทบต่อ
ภายในชุมชนให้ดีขึ้นตามลำดับ โดยอาจจะเรียกชุมชนนี้ว่ากลุ่ม ชมรม สหกรณ์ บริษัท องค์กรชาวบ้าน เครือข่าย

หรือ อื่น ๆ ที่มีความหมายแสดงถึงการมีความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และมีความเอื้ออาทรต่อชุมชนอื่น ๆ ด้วย (สุภาวดี เพชรชนะ, 2558)

การสร้างความเข้มแข็งอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการพัฒนาชุมชน โดยในแต่ละชุมชนจะมี การพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในมิติต่าง ๆ เช่น มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านวัฒนธรรม ความเข้มแข็งของชุมชนจึงเกิดจากการที่คนชุมชนในชุมชนรวมตัวกันโดยมีการเรียนรู้ในการบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาเพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชนได้ด้วยตนเอง จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดจากการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน โดยหน่วยงานภาครัฐ รวมไปถึงภาคีเครือข่ายอื่น ๆ เป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนในการพัฒนา เน้นให้ชุมชนได้ใช้ ศักยภาพของตนเองในการคลี่คลายและจัดการปัญหาด้วยตนเองภายใต้ความร่วมมือของทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาชุมชนให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น ตลอดจนมีผลกระทบต่อภายนอก ชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ (อคุลย์ นิยมบุญญา และ สุทธิพร สมแก้ว, 2554)

ดังนั้น การสร้างความเข้มแข็งจึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนให้ เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนทุกคนเกิดความตระหนักเห็น ความสำคัญของการร่วมกันต่อสู้ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ทุกคนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกด้าน ชุมชนต้องแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถและพลังในการบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง ปัจจัยที่เสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งเป็นพลังการพัฒนาจะต้องเกิดจากปัจจัยภายในที่เป็นสิ่งสำคัญ

โครงสร้างสังคมของชุมชนเข้มแข็ง

ความเข้มแข็งของชุมชนนับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งต่อการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นพลังชุมชนทางสังคมที่มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง และสร้างความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเองรวมทั้งสามารถควบคุมและจัดระเบียบทางสังคมของชุมชนให้เอื้อ ต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความสามัคคี เอื้ออาทร และช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้ง่าย มีการเรียนรู้ ร่วมกันในการดำเนินการตลอดจนมีศักยภาพในการบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่อย่างมีคุณภาพสอดคล้องเชื่อมโยงกับ ธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนได้ดี ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ นับเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่จะ เสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในสังคมไทยให้มีความมั่นคง และยั่งยืนได้ในที่สุด

ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ชุมชนที่มีการรวมตัวกันเป็นปึกแผ่นมีศักยภาพใน การพึ่งตนเองและการเรียนรู้ในระดับสูง มีองค์กรชุมชน กลุ่มผู้นำ การเปลี่ยนแปลง และภาคีเครือข่าย การพัฒนาเข้มแข็งของชุมชนรวมทั้งมีความสามัคคี เอื้ออาทร อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และธรรมาภิบาล ซึ่งคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ท้องถิ่น หรือเอกลักษณ์ ความเป็นท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง (โกวิท พวงงาม, 2553) โดยสามารถแยกองค์ประกอบความเข้มแข็งของชุมชนออกได้เป็น 4 องค์ประกอบ คือ

1. ชุมชนพึ่งตนเองได้ หมายถึงชุมชนที่ตระหนักถึงศักยภาพของตน สามารถรวบรวมและดึงเอาทุนทางสังคมและทรัพยากรอันหลากหลายที่ตนมีอยู่มา เป็นฐานของการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ โดยการ

แก้ไข ปัญหาต่าง ๆ นั้นจะริเริ่มจากชุมชนเองหากจะทำการร่วมมือหรือทำการพึ่งพาอาศัย ชุมชนเข้มแข็ง จะมีความสามารถในการพึ่งตนเองตามดังกล่าว

2. การมีส่วนร่วมของชุมชน คนในชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำร่วมรับผิดชอบ ด้วยความผูกพัน และมีอิสระในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชน หรือรักษาของ ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นหรือความเป็นเอกลักษณ์ของ ชุมชนท้องถิ่นได้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง กับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

3. เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนมีศักยภาพและขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชนสูง รวมทั้งคนในชุมชนมีงานทำและมีรายได้ที่พอเพียงต่อการเลี้ยงชีพ ของคนในครอบครัว ไม่มีความจำเป็นต้องอพยพออกไปหางานทำที่อื่น ภายในชุมชนมีการเกื้อกูลกันมีความสามัคคีต่อกันของคนในชุมชนจะส่งผลให้เศรษฐกิจ ภายในชุมชนมีทิศทางที่ดีขึ้น

4. การเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง คือ กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน หรือภาคีเครือข่ายการพัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการพัฒนาตนเอง การรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง การปรับตัว ตลอดเวลา ตลอดจนการจัดการและการบริหารจัดการที่มีของชุมชน โดยการเรียนรู้เพื่อศักยภาพในการเรียนรู้ของชุมชนได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น จึงมีผลให้ศักยภาพของ การเรียนรู้ที่จะพัฒนาชุมชนไปสู่การพึ่งตนเองกรณีตัวอย่างภายในชุมชนเข้มแข็งจะสะท้อนถึงบทบาท ของภาคีเครือข่ายการพัฒนาให้มีส่วนร่วมส่งเสริมกระบวนการชุมชน ความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน และการพัฒนาศักยภาพของชุมชนที่ชัดเจนความเข้มแข็งของชุมชน ในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ทาให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งโดยเป็นชุมชนพึ่งตนเองได้ การเรียนรู้ร่วมกันและช่วยเหลือเกื้อกูลกันก็ยังคงอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงแก้ไข แต่ในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมาน นวลจันทร์ (2551) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนชุมชนตำบลนาขุมพวา ด้านการตัดสินใจ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และสร้างจิตสำนึกในการจัดทำ แผนชุมชนตามกระบวนการแผนชุมชนด้านการวางแผน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูล จัดลำดับความสำคัญของปัญหาตามกระบวนการของชุมชน ด้านการปฏิบัติให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดเวทีประชาคมได้อย่างหลากหลาย ด้านการรับผลประโยชน์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้รับความรู้ ในการจัดทำแผนชุมชนทุกขั้นตอนและด้านการติดตามประเมินผลกิจกรรมในแผนชุมชนสามารถ ประสานแผนงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนราชการ ได้ดีและมีเหมาะสม

สุวิมล มีแสง (2554) ศึกษากระบวนการจัดการตนเองในการฟื้นฟูชุมชน หลังภัยพิบัติด้วยการสร้างชุมชนใหม่ กรณีศึกษา บ้านม่อนบ่อเฮาะ ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่ พบว่า มีกระบวนการ 2 ส่วน ดังนี้ 1. จากการร่วมมือระหว่างคนในชุมชน ที่มีความสัมพันธ์ ใกล้ชิด และแก้ปัญหาร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการ เป็นแบบธรรมชาติหรือวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น 2. จากการร่วมมือระหว่างชุมชนกับภายนอก โดยประสานความร่วมมือใน

สิ่งที่ชุมชนไม่สามารถจัดการเองได้ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน นอกเหนือจากนั้นยังพบว่า แนวทางนำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนในด้านการจัดการที่ดินและพัฒนาที่อยู่อาศัย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและการเงินชุมชน รวมถึงด้านสังคม วัฒนธรรม และสวัสดิการชุมชน โดยมีแนวทางการพัฒนาตนเองด้วยการสร้างกลไกพัฒนาการจัดการตนเอง ด้วยหลักการบริหารจัดการที่มีระบบความยืดหยุ่น ประชาธิปไตยชุมชน และการใช้ทุนในชุมชนเป็นหลัก ผ่านกระบวนการที่ได้จากการเรียนรู้ นำไปเป็นบทเรียนในการพัฒนา โดยใช้แผนชุมชน กฎระเบียบ และระบบข้อมูลเป็นเครื่องมือพัฒนาการจัดการตนเองของชุมชนอื่นจะนำไปสู่การพึ่งตนเองต่อไป

ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่องนี้มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชุมชนผดุงพันธ์ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัย แบบคุณภาพทั้งนี้โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการเกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูล การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยในการวิจัยประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและผู้ช่วยผู้นำชุมชนจำนวน 2 คน คณะกรรมการชุมชนจำนวน 3 คนและประชาชนในชุมชนผดุงพันธ์พัฒนาที่เข้ามาให้ความร่วมมือเป็นประจำ จำนวน 5 คน

เครื่องมือและอุปกรณ์ในการควบคุมการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Protocol) เพื่อศึกษาในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานะการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1. ฐานะการเข้ามามีส่วนร่วม 2. รูปแบบของการเข้ามามีส่วนร่วม

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการตนเองของชุมชนในเรื่อง การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1. ความเป็นอิสระ 2. ความคิดริเริ่ม

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับขีดความสามารถของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1. ความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์มาถอดเสียง และบันทึกเป็นข้อความ
2. นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียง เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอต่อไป

ผลการศึกษา

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (in-depth interview) เป็นรายบุคคล (individual interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) คือผู้นำชุมชน ผู้ช่วยผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน และประชาชนในชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา มีประเด็นคำถามดังนี้ ฐานะการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน ระดับการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน การจัดการตนเองของคนในชุมชน และการตระหนักถึงศักยภาพของคนในชุมชน

1. ในด้านสถานะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เป็นอย่างไรนั้นกล่าวได้ดังนี้ สถานะในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ชุมชนผดุงพันธ์พัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มีจำนวนประชากรเข้าร่วมจำนวนมากในฐานะของผู้รับบริการ ประชาชนในชุมชนเข้ามาใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการจัดการ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการ หรือกิจกรรมที่มีผลต่อพวกเขาโดยการเข้าร่วมประชุมในวาระแรกที่จะเป็นในช่วงของการสะท้อนปัญหาและระดมความคิดเห็น และจะมีจำนวนของประชาชนในชุมชนน้อยลงกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนในฐานะผู้ส่งเสริม ที่จะเป็นการเข้าร่วมและทำงานของบุคคลหรือกลุ่มในชุมชนโดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนหรือส่งเสริมแนวคิด เป้าหมาย ที่มักจะเป็นการมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการลงมือทำ และจะยังมีจำนวนของประชาชนในชุมชนลดลงไปอีกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนในฐานะผู้ตรวจสอบ ที่จะเป็นการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานและการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับโครงการ หรือกิจกรรมที่มีการตกลงร่วมกัน การใช้งบประมาณ ซึ่งประชาชนในชุมชนควรจะเป็นผู้ร่วมกันตรวจสอบจะมีก็แค่การตรวจสอบของคณะกรรมการด้วยกันเองเป็นส่วนใหญ่

2. ด้านรูปแบบในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ว่ามีรูปแบบการเข้าร่วมในการให้ข้อมูล การเปิดรับฟังความคิดเห็น การร่วมให้คำปรึกษาหารือ การร่วมกันวางแผน และการร่วมกันปฏิบัติหรือไม่ นั้น พบว่าเมื่อจะมีการดำเนิน โครงการ หรือกิจกรรมบางอย่างเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนจะมีการ เรียกประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นและปรึกษาหารือต่อกัน ในชุมชนประชาชนในชุมชนก็จะเข้ามาร่วมประชุมเป็นจำนวนมากพร้อมสะท้อนปัญหาและร่วมเสนอแนวทางในการที่จะแก้ปัญหานั้นๆแม้พอการดำเนินโครงการผ่านไปจนถึงขั้นของการลงมือทำหรือการปฏิบัติจะค่อยๆมีจำนวนประชาชนในชุมชนลดน้อยลง

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา ว่ามีการตระหนักถึงปัญหา มีความสามัคคี และภาวะความเป็นผู้นำเป็นอย่างไรนั้น พบว่าในชุมชนมีการตระหนักถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน จนนำสู่การพูดคุย จัดการประชุมเพื่อหารือร่วมกันถึงวิถีทางและแนวทางที่จะแก้ไขปัญหานั้นร่วมกันจนนำสู่การกำหนดวิธีและร่วมกันวางแผนร่วมกันโดยมีประธานชุมชนและคณะเป็นแกน ในการขับเคลื่อนให้กระบวนการประชุมเพื่อพูดคุยและระดมความคิดเห็นจนถึงการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนให้ประสบผลตามทิศทางที่ตั้งไว้ โดยไม่ได้รอการสั่งการจากทางการว่าจะต้องแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร

4. ประเด็นของขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมว่ามีการตระหนักถึงศักยภาพภายในชุมชน และการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างไรนั้น พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีการตระหนักถึงความเข้มแข็งของชุมชนทั้งในด้านแหล่งที่มาของงบประมาณในการที่จะดำเนินโครงการ ในการที่จะแก้ไขและพัฒนาว่าสามารถที่จะหามาได้ด้วยวิธีใด และก็มีมีการตระหนักถึงความสามารถทั้งที่เป็นประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาจากคนรุ่นเก่าและความรู้และความสร้างสรรค์ใหม่จากคนรุ่นใหม่ และที่ตระหนักถึงการเรียนรู้ที่จะทำการแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จที่ถึงแม้ความร่วมมือระหว่างกันของประชาชนในชุมชนในการที่จะแก้ไขปัญหาในระยะยาวจะยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะในโครงการที่มีระยะที่ยาวประชาชนในชุมชนจะเข้าร่วมอย่างไม่มากนัก

สรุปผลการศึกษา

ประเด็นที่ 1 ในด้านสถานะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา พบว่า สถานะในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหามาของประชาชนในชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา ด้านฐานะผู้รับบริการ ประชาชนเข้ามาใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและจัดการ โครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขและพัฒนาชุมชน โดยการมาเข้าร่วมประชุมกันอย่างไม่ให้ ความสำคัญ ในขณะที่การมีส่วนร่วมในฐานะของผู้ส่งเสริมจะมีจำนวนประชากรที่มาเข้าร่วมการแก้ไขและพัฒนาชุมชนน้อยกว่าในฐานะแรกซึ่งจะเป็นในขั้นตอนของการเข้าร่วมลงมือและดำเนินการ โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อที่จะแก้ไขและพัฒนาชุมชน และในฐานะของผู้ตรวจสอบจะยังมีจำนวนประชากรที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนาชุมชน ในขั้นตอนนี้ค่อยลงไปอีกเพราะเป็นในขั้นตอนของการตรวจสอบการดำเนิน โครงการหรือกิจกรรม การใช้งบประมาณและการตรวจสอบผลลัพธ์

ประเด็นที่ 2 เกี่ยวกับรูปแบบในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา ในรูปแบบของการให้ข้อมูล จะพบว่าได้มีการจัดการประชุมร่วมกันขึ้นในชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนและระดมความคิดเห็นของคนในชุมชน ในระดับของการเปิดรับฟังความต้องการของประชาชนและระดับของการร่วมให้คำปรึกษาหารือ และวางแผนร่วมกัน ทางผู้นำชุมชนและคณะกรรมการก็ได้จัดให้มีการประชุมเพื่อให้เกิดการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) อันเป็นการสื่อสารที่ไม่ได้มุ่งเพียงแต่การสั่งการหรือการอธิบายจากกลุ่มคณะกรรมการเพียงอย่างเดียวแต่ยังมีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้วย และในระดับการร่วม

ปฏิบัติที่จะมีการพบว่าการมีส่วนร่วมในระดับนี้หากเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการ จะมีปัญหาที่ต้องเผชิญคือประชาชนให้ความร่วมมือได้ไม่มากนัก

ซึ่งจะสอดคล้องกับ ชนวรรณ พรหมพิตร (2559) การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจะแปรผกผันกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือยิ่งระดับของการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเท่าไรจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในระดับนั้นจะยิ่งน้อยลงไปเท่านั้น

ประเด็นที่ 3 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองของชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนา พบว่า การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนาไม่ได้รอแต่เพียงคำสั่งหรือคำแนะนำจากทางส่วนราชการเพียงอย่างเดียว มีโครงการหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นที่จะแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยมีการตระหนักถึงปัญหาและการริเริ่มโดยชุมชนเอง ซึ่งกระบวนการในการจัดการตนเองนั้นก็ตามมาด้วยการเปิดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น ร่วมแสดงความต้องการ พร้อมกับร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันในชุมชนเอง ซึ่งก็เป็นไปด้วยดีโดยมีประธานชุมชนและคณะกรรมการเป็นแกนนำหลักในการระดมระดมและขับเคลื่อนกระบวนการดังกล่าว

ประเด็นที่ 4 เกี่ยวกับขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชน พบว่าในชุมชนโดยเฉพาะคณะกรรมการชุมชนมีการตระหนักถึงความเข้มแข็ง มีการตระหนักถึงศักยภาพของชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจหรือการระดมงบประมาณในการที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมและความรู้ในการที่จะนำมาแก้ไขปัญหาในชุมชนว่าผู้ใหญ่ในชุมชนก็มีประสบการณ์และเด็กๆวัยรุ่นก็มีความรู้ที่แปลกใหม่ที่สามารถนำมาประยุกต์ร่วมกันได้เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการร่วมกันพัฒนาบริหารจัดการ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในชุมชน ทั้งด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม จะต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมแรงจากประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่องและด้วยการที่ชุมชนผดุงพันธุ์พัฒนามีลักษณะของการก่อตัวของชุมชนที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติการร่วมมือต่อกันในการพัฒนาชุมชนจึงมีความเข้มแข็ง แต่ก็ควรที่จะพัฒนาความร่วมมือของคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมกันในระดับที่สูงขึ้นและมีความเข้มข้นมากขึ้น ควรตระหนักและส่งเสริมการจัดให้มีสวัสดิการในชุมชนเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของคนในชุมชน และเห็นถึงประโยชน์ร่วมกันในการที่จะช่วยกันดูแลชุมชนเป็น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงการส่งเสริม สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการทำงานพัฒนาชุมชน ให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในการบริหารจัดการชุมชนเพื่อที่ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

- จินตวีร์ เกษมสุข (2556) แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- ธัญญาลักษณ์ใจเที่ยง (2564) การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ต่อการพัฒนาทักษะเยาวชนไทย 4.0
- ดวงฤทธิ เบ็ญจาทิกุล ชัยรุ่งเรือง (2564) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ของ กรุงเทพมหานคร
- สุพัตรา ยอดสุรางค์ (2563) แนวคิดว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน
- นุศรา พันธรัญ (2555) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น:กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา
- สัณหนัฐ จักรภัทรวงศ์ (2561) การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ศึกษากรณีเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร
- จำริญู ภาตะนัน (2564) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเล บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
- อำนาจ บุญรัตน์ไมตรี (2563) แนวคิดว่าด้วยการมีส่วนร่วมแบบร่วมกันรับผิดชอบในการจัดการภาครัฐ และท้องถิ่นของประชาชน
- Rapeepom Kanapol (2559) The Local Administration Partnership : Social Role to Strengthening the Peace Communities
- สมใจ จันทน์ไพศรี (2554) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงทองหลาง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
- ปัทมพงศ์ วงศ์ณาศรี (2559) ทูทางสังคมกับข้อเสนอเชิงนโยบายของการ บูรณาการทุนทางสังคม เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
- วราคม ยิ้มน้อย (2549) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ตำบลไทยสามัคคี อำเภอลำลูกกา จังหวัดนครราชสีมา
- ชนวรรณ พรหมพิตร (2559) การบริหารจัดการ การจัดทำแผนพัฒนาสามปีโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตะกุกเหนือ อำเภอลำลูกกา จังหวัดสุราษฎร์ธานี